

Családi bölcsőde Tájékoztató

2017. szeptember

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Bevezetés

A családok támogatása, segítése befektetés a jövőbe. Alaptörvényünk kimondja, hogy „együttelésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet. A közösség erejének és minden ember becsületének alapja a munka, az emberi szellem teljesítménye.” A mai társadalmi viszonyok között egyre kevésbé jellemző a többgenerációs családmódel. A nagyszülők még aktív korúak, dolgoznak, kevésbé tudnak a fiatal családok számára rendszeres és kiszámítható segítséget nyújtani. A gyermekvállalás ideje későbbi élet évekre tolódott ki. A családanyák szándékuk szerint szeretnék megőrizni munkahelyüket, visszatérni a munka világába, mindezt úgy, hogy anyai szerepükben is helyt tudjanak állni. A változó élethelyzetekre megoldás a 3 év alatti gyermeket nevelő családok számára egy olyan differenciált bölcsődei ellátórendszer működtetése, mely figyelembe veszi a családok különböző szükségleteit, igényeit és próbál adekvát válaszokat adni azokra. A bevezetésre került új bölcsődei ellátórendszer – a klasszikus bölcsőde mellett – felkínál egyéb alternatívákat is, mint a mini bölcsőde, a munkahelyi bölcsőde, a családi bölcsőde és a napközbeni gyermekfelügyelet. Minden ellátási formában lehetőség van az egészségesen fejlődő gyermekek mellett a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására is.

A jelen tájékoztató a családi bölcsőde létesítésével és működtetésével kapcsolatos legfontosabb szakmai-módszertani előírásokat mutatja be. Célja a családi bölcsőde iránt érdeklődők: fenntartók, működtetők, igénybe vevők, továbbá az ellátás szakmai támogatását, monitorozását és fejlesztését végzők segítése a számukra szükséges információk megszerzésében.

A családi bölcsőde működését meghatározó jogszabályok jegyzéke a tájékoztató végén olvasható.

Tartalom

1.	A családi bölcsőde fogalma, funkciója, az ellátás célcsoportja	6
2.	A családi bölcsőde létesítésének feltételei	6
2.1.	A családi bölcsőde létesítése	6
2.2.	A családi bölcsőde gyermeklétszáma	8
2.3.	A családi bölcsőde személyi feltételei	8
2.4.	A családi bölcsőde finanszírozása	9
2.5.	A szolgáltató és a szülő közötti megállapodás	9
2.6.	A családi bölcsőde ellenőrzése	10
3.	A családi bölcsőde működése	10
3.1.	A családi bölcsőde létesítésének és működésének közegészségügyi feltételei, az egészségvédelem főbb szabályai	10
3.2.	A családi bölcsőde helyiségei és működésének tárgyi követelményei	11
4.	A gyermekek nevelése-gondozása a családi bölcsődében	15
4.1.	A nevelés-gondozás elvi alapjai	15
4.2.	A nevelés-gondozás főbb kérdéskörei a családi bölcsődében	16
4.2.1.	A családok támogatása, a szülői kompetencia erősítése	16
4.2.2.	A gyermekek beszoktatása, beilleszkedése a családi bölcsődébe	16
4.2.3.	A gyermekek napirendje	17
4.2.4.	Alvás, pihenés	17
4.2.5.	Étkezés	17
4.2.6.	Gondozás	17
4.2.7.	A játék	17
4.2.8.	A tanulás	18
4.3.	Az ellátást nyújtó személy feladatai sajátos nevelési igényű gyermek ellátása esetén	18
5.	Étkeztetés a családi bölcsődében	20
5.1.	Étrendtervezés, ajánlott élelmiszerek	20
5.1.1.	A korosztályos ételmezés általános elvei	21
5.2.	Ételmezéshigiéniai előírások (ez esetleg a közegészségügyi előírásokhoz is kerülhet)	22
5.2.1.	Általános szabályok	22
5.2.2.	Raktározás	22
5.2.3.	Előkészítés	22
5.2.4.	Főzés, tálalás	23
5.2.5.	A mosogatás szabályai	23
5.2.6.	Személyzetre vonatkozó előírások	23
6.	Dokumentáció a családi bölcsődében	23
7.	A családi bölcsőde gyermekvédelmi jelzőrendszeri feladatai	25

8.	A hálózatos működtetés lehetősége a családi bölcsődében.....	25
8.1.	Hálózatok kialakítása.....	25
8.2.	A hálózatok legfontosabb funkciói	26
8.3.	A hálózati koordinátor	26
8.3.1.	A hálózati koordinátortól elvárt kompetenciák:.....	27
8.3.2.	A hálózati koordinátor feladatai	27
8.3.3.	A koordinátori munkakör sajátosságai	29
9.	A családi bölcsőde létesítését és működését szabályozó legfontosabb jogszabályok jegyzéke .	30

1. A családi bölcsőde fogalma, funkciója, az ellátás célcsoportja

A családi bölcsőde olyan bölcsődei ellátást nyújtó szolgáltatás, melyet a szolgáltatás nyújtója a saját otthonában vagy más, e célra kialakított helyiségben biztosít.

A családi bölcsőde 20 hetes kortól 3 éves korig fogadja a gyermekeket. Az óvodai nevelésre még nem érett gyermekek a 4. életévük betöltését követő augusztus 31-éig maradhatnak a családi bölcsődében. Azok a gyermekek, akik a nevelési év folyamán augusztus 31-éig betöltik 3. életévüket, szeptember 1-étől tesznek eleget óvodai nevelési kötelezettségüknek.

A családi bölcsőde sajátos nevelési igényű gyermekek számára is nyújtható ellátás. A sajátos nevelési igényű gyermek annak az évnek augusztus 31. napjáig nevelhető a családi bölcsődében, amelyben a 6. életévét betölti. A jogszabály szerint sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényre, illetve a korai fejlesztésre és gondozásra való jogosultságot a pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága állapítja meg, ennek alapján lesz jogosult a gyermek korai fejlesztésre és gondozásra, egyes szociális, gyermekvédelmi ellátások igénybevételére.

Sajátos nevelési igényű gyermek ellátása esetén a családi bölcsőde köteles együttműködni a gyermek korai fejlesztését és gondozását ellátó, területileg illetékes pedagógiai szakszolgálati intézménnyel.

A családi bölcsődének lehetősége van a jogszabályban meghatározott, az alapellátáson túli egyéb szolgáltatások nyújtására is, ezek azonban nem veszélyeztethetik a családi bölcsőde működését (ilyen pl. az időszakos gyermekfelügyelet, gyermekhotel, játszócsoport, játék- és eszközkölcsonzés). A családi bölcsőde egyéb szolgáltatásait külön térítési díj ellenében a gyermek 6. életévének betöltéséig lehet igénybe venni.

2. A családi bölcsőde létesítésének feltételei

2.1. A családi bölcsőde létesítése

A családi bölcsőde nem minősül intézménynek, ezért a létesítésére és a működtetésére vonatkozó szabályozás néhány szempontból eltér a hagyományos intézményi bölcsődei ellátásoktól.

A családi bölcsőde fenntartója lehet állami (önkormányzat), nem állami (non-profit vagy for-profit gazdasági társaság, civil szervezet, egyéni vállalkozó) és egyházi. A fenntartó kötelezően ellátandó feladatait- és jogköreit a jogszabály rögzíti.

A családi bölcsőde működtetése szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzéshez kötött tevékenység. A bejegyzést a fenntartó kérelmezi a területileg illetékes kormányhivatalnál. Az eljárás ügyintézési módja elektronikus. Az ügyintézésre használandó online felület az OSZIR rendszer. A rendszer használata előzetes regisztrációhoz kötött. A bejegyzés kérelmezése során meg kell adni a következő adatokat és mellékelni szükséges a következő dokumentumokat:

- a fenntartó adatai, a szolgáltató adatai (hálózat esetén);
- az engedélyes adatai;
- a családi bölcsőde szakmai programja és annak mellékletei (szülővel kötendő megállapodás, valamint hálózat esetén szervezeti és működési szabályzat);
- a szolgáltatást nyújtó személy alkalmasságát igazoló dokumentumok;
- a helyettes személy alkalmasságát igazoló dokumentumok;
- hálózat esetén a koordinátor alkalmasságát igazoló dokumentumok;
- a tevékenységhez kapcsolódó biztosítás meglétét igazoló dokumentum.

Ha a fenntartó új szolgáltatás bejegyzését kéri, akkor a jogszabályban¹ előírt dokumentumokat, iratokat is csatolni kell a kérelemhez.

A szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzés feltétele, hogy az ellátás rendelkezzen szakmai programmal. A szakmai program az ellátás működését meghatározó jogszabályok és módszertani előírások (ld. jelen Tájékoztató) alapján készített, az adott szolgáltatás feltételeit és tervezett megvalósítását konkrétan, részletesen bemutató dokumentum. A szakmai programot a fenntartónak jóvá kell hagynia. A szakmai program kötelező elemeit jogszabály² írja elő. Kötelező melléklete a szülővel kötendő megállapodás tervezete, továbbá hálózatban működő családi bölcsőde esetén az ellátás szervezeti és működési szabályzata.

A családi bölcsőde létrehozható

- az ellátást nyújtó saját otthonában;
- más, e célra kialakított helyiségben.

A családi bölcsőde működtethető önálló szolgáltatásként, azonban ha a fenntartó legalább három családi bölcsődét működtet, akkor a szolgáltatásokat hálózatba kell szerveznie.

A hálózatba szervezett egyes telephelyeken működő családi bölcsődékben dolgozók számára biztosítani kell a folyamatos szakmai tanácsadást, az egyes szolgáltatások összehangolását.

A szolgáltatások hálózatként történő működtetése számos előnyt nyújt a fenntartónak, a szolgáltatónak és a szolgáltatást igénybe vevőnek egyaránt:

- gazdaságosabb működtetés;
- összehangolt, szakmailag egységesebb minőségű szolgáltatás;
- az egyes engedélyes szolgáltatásban dolgozó adminisztrációs kötelezettségei csökkenhetnek, szakmai segítséget, információkat kaphat a gondozó-nevelő munkához.

(A hálózatban működésről ld. a jelen Tájékoztató „A hálózatos működtetés lehetősége a családi bölcsődében” c. fejezetét).

A családi bölcsődében a gyermekek napi gondozási ideje legalább 4, de legfeljebb 12 óra lehet. A sajátos nevelési igényű gyermekenapi gondozási ideje 4 óránál kevesebb is lehet.

A fenntartó minden év február 15-éig tájékoztatja a szülőket a nyári nyitvatartási rendről. A nyári zárva tartás időtartamát a fenntartó legfeljebb 5 hétben határozhatja meg.

A családi bölcsőde fenntartója minden év április 30-áig tájékoztatást küld a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjének azon harmadik életévüket betöltött gyermekekről, akikről a szülő egyetértésével megállapították, hogy óvodai nevelésre nem érett. (Ha a gyermek harmadik életévét betöltötte, de testi vagy értelmi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, és óvodai jelentkezését az orvos nem javasolja, bölcsődei ellátás keretében gondozható, nevelhető a gyermek negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-éig.) A települési önkormányzat jegyzője a tájékoztatást minden év május 15-éig megküldi a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kötelező felvételt biztosító óvoda vezetőjének. A lejelentett gyermek szülője mentesül a gyermek óvodai beíratásának kötelezettsége alól. Ha a lejelentett gyermek ellátására vonatkozó megállapodás a bölcsődei nevelési év közben megszűnik, arról a munkahelyi bölcsőde fenntartója haladéktalanul tájékoztatja a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjét.

¹ A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet {a továbbiakban: Sznyr.} 4-5. mellékletében felsoroltak

² A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 4/A. §

2.2. A családi bölcsőde gyermeklétszáma

Egy családi bölcsődében 5 gyermek nevelhető, gondozható. Ha a szolgáltatást nyújtó személy mellett segítő személyt is alkalmaznak, akkor a gyermeklétszám további 2 fővel emelhető. Ha a családi bölcsődében sajátos nevelési igényű gyermeket is ellátnak, akkor a gyermekcsoport létszáma legfeljebb 3 fő lehet. Ha a nevelési év közben derül ki egy gyermekről, hogy sajátos nevelési igényű, akkor a jogszabályban megengedett csoport létszám a nevelési év végéig egy fővel túlléphető. Amennyiben kizárólag sajátos nevelési igényű gyermek ellátása történik, abban az esetben legfeljebb 2 gyermek látható el a családi bölcsődében.

Az adott családi bölcsődébe járó gyermekek számának meghatározásakor figyelembe kell venni, hogy van-e elegendő hely a játékhoz, a pihenéshez, az alváshoz. A csoportszoba hasznos alapterülete gyermekenként legalább három négyzetméter.

2.3. A családi bölcsőde személyi feltételei

Családi bölcsődében szolgáltatást nyújthat az, aki a jogszabályokban rögzített feltételeknek megfelel, vagyis nagykorú, cselekvőképes, büntetlen előéletű, a feltételek alapján alkalmas a napközbeni ellátás nyújtására, nem állnak fenn vele szemben kizáró körülmények és eredményesen elvégezte a jogszabályban előírt tanfolyamot. A családi bölcsődében munkát vállaló személyeknek egészségügyi nyilatkozattal és érvényes foglalkozás-egészségügyi alkalmassági vizsgálattal kell rendelkeznie, beleértve a szolgáltatást nyújtó személy helyettesét, hálózat esetén a hálózat koordinátorát is.

A szolgáltatást nyújtónak a fenntartó alkalmazásában kell állnia. Ez egyéni vállalkozás esetén önfoglalkoztatást jelent.

A fenntartónak lehetősége van arra, hogy az alkalmazottat szakmai (kisgyermeknevelő) munkakörbe sorolja. Ebben az esetben az alkalmazottnak rendelkeznie kell a munkakör feltételeként előírt végzettséggel, szakképesítéssel. A fenntartó a szakmai munkakörbe sorolt alkalmazott számára a szakmai munkakörhöz és a munkavállaló végzettségének megfelelő fizetési osztályhoz kapcsolódó és a munkavállaló besorolásánál figyelembe vett szolgálati időnek megfelelő bért köteles fizetni. A kisgyermeknevelői munkakörben foglalkoztatott személyt működési nyilvántartásba kell venni és biztosítani kell számára a továbbképzési kötelezettség teljesítését. A szolgáltatást nyújtó személyt közalkalmazotti jogviszonyban vagy munkaviszonyban kell alkalmazni.

A fenntartónak igazolnia kell, hogy a szolgáltatást nyújtó személy akadályoztatása, betegsége, szabadsága idejére helyettesítést tud biztosítani. Helyettesítést olyan személy vállalhat, aki megfelel a szolgáltatást nyújtó személy munkakör betöltéséhez előírt feltételeknek. A helyettesítés idején a helyettes feladatköre és felelősségi köre azonos a szolgáltatást nyújtó személyével. Helyettesként szociális gondozói díjban részesíthető személy is alkalmazható.

A jogszabály szerint a családi bölcsődében a szolgáltatást nyújtó melletti segítő tevékenységet szociális gondozási díjazásban részesülő személy, illetve munkaviszonyban vagy más foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban foglalkoztatott személy is elláthatja teljes napi munkaidőben vagy részmunkaidőben.

A családi bölcsődében szolgáltatást nyújtó személynek háromévente legalább egy alkalommal részt kell vennie a módszertani szervezet által kijelölt szervezet által tartott szakmai továbbképzésen, vagy sajátos nevelési igényű gyermeket is ellátó családi bölcsőde esetén speciális szakmai továbbképzésen.

Ha a szolgáltatást a szolgáltatást nyújtó személy saját otthonában szervezik meg és más személy is él ott, akkor évente háziorvosi igazolással szükséges igazolni azt, hogy a szolgáltatást nyújtóval egy háztartásban élő személyek egészségi állapota nem veszélyezteti az ellátott gyermekek egészségét.

Családi bölcsőde hálózat esetén a fenntartó számára kötelező koordinátort alkalmazni. Hálózatba szervezett három vagy négy családi bölcsőde esetén a hálózatban dolgozó valamelyik szolgáltatást nyújtó személy, vagy a hálózatban más munkakörben foglalkoztatott személy is elláthatja a koordinatori

feladatokat, amennyiben eredményesen elvégezte a jogszabályban előírt tanfolyamot. A hálózatba szervezett négynél több szolgáltatás esetén a fenntartó önálló koordinátori munkakört hoz létre. A fenntartó döntése alapján – a hálózatban lévő szolgáltatások számára tekintettel – a koordinátor rész munkaidőben vagy teljes munkaidőben látja el feladatait.

A szolgáltatást nyújtó személy belső tulajdonságaiban is legyen alkalmas a családi bölcsődei ellátásra: azaz legyen kiegyensúlyozott, nyugodt, barátságos, elfogadó, empátikus, türelmes. Előnyt jelenthet a gyermeknevelés terén szerzett tapasztalat.

2.4. A családi bölcsőde finanszírozása

A családi bölcsőde teljes működési költsége több forrásból finanszírozható, részben az adott évi költségvetési törvényben foglaltak szerinti költségvetési támogatással a feltételek teljesülése esetén, és részben a szülők által befizetett személyi térítési díjből. Amennyiben a fenntartó költségvetési támogatásban részesül a családi bölcsőde szolgáltatásra tekintettel, akkor a családi bölcsődében alkalmazott munkavállalók számára legalább a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvényben és annak végrehajtási rendeletében foglaltak szerinti bért, pihenőidőt és előmeneteli rendszert köteles biztosítani. Ha mód van rá, akkor a szülők költsége csökkenthető az önkormányzat vagy akár a fenntartó által biztosított egyéb támogatással.

Az igénybevevői nyilvántartásba történő adatszolgáltatási kötelezettség arra a családi bölcsődére terjed ki, amelyik a működéséhez költségvetési támogatást vesz igénybe. A nyilvántartást a szolgáltatások finanszírozásának ellenőrzése és a párhuzamos ellátások kiszűrése érdekében hozták létre, mely tartalmazza az adott napon, az adott szolgáltatást igénybevevők személyes adatait. Az igénybevevői nyilvántartásba történő adatszolgáltatásért a fenntartó felel. A jelentés elmulasztása esetén a vonatkozó gondozási napok után nem számolható el költségvetési támogatás.

Ugyanezen online felületen a fenntartó évente két alkalommal köteles eleget tenni az alábbi jelentési kötelezettségeknek:

- a szolgáltatásban ellátott sajátos nevelési igényű gyermekek száma,
- az adott időpontban az üres férőhelyek száma,
- az intézményi térítési díj összege.

A családi bölcsőde fenntartója a jogszabályban rögzítetteknek megfelelően köteles a Központi Statisztikai Hivatal által kiküldött éves jelentési – kérdőív – kötelezettségnek eleget tenni, amennyiben ezt elmulasztja, a Központi Statisztikai Hivatal bírságot szabhat ki.

A családi bölcsődében biztosított napközbeni ellátásért a jogszabályi előírások szerint személyi térítési díjat kell fizetni. Az intézményi térítési díj meghatározásának alapja a szolgáltatás önköltségszámítása. Az egy igénybevevőre egy gondozási napra számított összeget csökkenteni kell a költségvetési támogatás egy napra eső összegével, így kapható meg az intézményi térítési díj. Általában a fenntartó ezzel azonos mértékben határozza meg a szülők által fizetendő személyi térítési díjat (amennyiben van a működési költségekhez önkormányzati, vagy egyéb hozzájárulás, azzal csökkenthető a személyi térítési díj összege). A jogszabály mentesíti a költségvetési támogatást nem igénylő fenntartót az intézményi térítési díj, illetve a személyi térítési díj összegére vonatkozó szabályok alkalmazása alól, így a fizetendő térítési díjat szabadon állapíthatja meg.

2.5. A szolgáltató és a szülő közötti megállapodás

Jogszabály rendelkezik arról, hogy a szülő és a fenntartó, illetve a fenntartó által megbízott személy az ellátás megkezdésekor megállapodást köt, amely kötelező elemként tartalmazza a következőket:

- az ellátás kezdetének időpontját;
- az ellátás időtartamát (határozott időtartam esetén a szerződés megszűnésének dátumát);
- az ellátás során nyújtott szolgáltatások módját, tartalmát;

- a térítési díj megállapítására és megfizetésére vonatkozó szabályokat;
- az ellátás megszüntetésére vonatkozó szabályokat, a panasztételi lehetőségeket, a megszűnés módját;
- az ellátásban részesülő gyermek és törvényes képviselője személyazonosító adatait;
- a térítési díj fizetésére kötelezett személy nevét, lakcímét;
- a számlaadás kötelezettségét a befizetett térítési díjról;
- a kiegészítő szolgáltatások díját.

Amennyiben a családi bölcsődei szolgáltatást az igénybe vevő szülők eltérő időpontokban veszik igénybe, abban az esetben a jogszabály lehetővé teszi, hogy a szülővel kötött megállapodások száma túllépheti az engedélyezett férőhelyek számát. Azonban az azonos időben ellátott gyermekek száma egyetlen alkalommal és egyetlen napon sem haladhatja meg a családi bölcsőde szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett férőhelyszámát. A családi bölcsődei szolgáltatás lényeges jellemzőinek változását követi a szülővel kötött megállapodás megváltoztatása is. A módosítást a fenntartó köteles az engedélyező hatóságnak 15 napon belül bejelenteni.

2.6. A családi bölcsőde ellenőrzése

A működést engedélyező szerv legalább két évente helyszíni ellenőrzés keretében törvényességi szempontok alapján ellenőrzi, hogy a szolgáltató a jogszabályban és a működési engedélyben foglaltaknak megfelelően működik-e. A hatóság az ellenőrzésbe bevonhatja a kijelölt módszertani szervezetet szakértőként a szolgáltatás szakmai megfelelőségének kérdésében. Ha az ellenőrzésen a hatóság hiányosságokat vagy jogsértést tapasztal, felszólítja a fenntartót legalább 20 napos, de legfeljebb 4 hónapos határidő megjelölésével azok megszüntetésére és a jogszerű működés helyreállítására.

3. A családi bölcsőde működése

3.1. A családi bölcsőde létesítésének és működésének közegészségügyi feltételei, az egészségvédelem főbb szabályai

A családi bölcsőde működhet a szolgáltatást nyújtó saját otthonában vagy más, e célra kialakított helyiségben. A családi bölcsőde kialakításának és felszerelésének szempontjait, követelményeit jogszabály tartalmazza.

Családi bölcsőde működhet kertes családi házban, lakásban illetve e célra kialakított helyiségben, épületben. A családi bölcsőde létesítésekor biztosítani kell a helyiségek rendeltetésének megfelelő szellőzési, fűtési, természetes és mesterséges megvilágítási lehetőséget, a gyermekellátás céljára használt területek, helyiségek balesetmentességét is. A családi bölcsődében folyamatos ivóvíz-minőségű hideg-, és meleg vízellátásról gondoskodni kell. A szennyvizet közcatornába kell vezetni, ennek hiányában a területileg illetékes hatóságok előírásai szerint kell azt elhelyezni. Tározó a játszóudvar területén nem alakítható ki, megléte esetén gondoskodni kell a biztonsági előírások teljesüléséről (pl.: zárt lakattal rögzített masszív fémtető).

Évente meszolni kell a konyhát, mosdót és élelmiszerkamrát, ill. legalább 2 m magasságig mosható, fertőtleníthető falfelület esetén legalább két évente kell a festést elvégezni. A szobák és más belső helyiségek festését és/vagy tapétázását, illetve a nyílászárók festését szükség szerint, de legalább öt évente kell elvégezni.

A családi bölcsőde helyiségeiben naponta nedves, szükség esetén fertőtlenítőszeres takarítást kell végezni. Más takarítóeszközt (vödör, felmosó) kell használni a konyhai, és más az egyéb helyiségekben. A takarítást úgy kell beosztani, hogy a gyermekek napirendjét ne zavarja.

A családi bölcsődében használt textíliákat naponta, illetve szükség szerint kell cserélni és mosni. Az ágyneműket legalább kéthetente illetve szükség szerinti gyakorisággal szükséges magas hőfokon

mosni. Fertőző betegség előfordulása esetén a játékok, bútorok fertőtlenítését naponta el kell végezni. Minden gyermek külön törülközővel és fésűvel rendelkezzen, ezeket a gyermekek számára jellel kell ellátni. A törülközők cseréjét szükség esetén, de legalább hetente egyszer biztosítani kell.

A szennyes pelenkát minden esetben fertőzöttnek kell tekinteni. Pólyázóra vagy földre helyezni nem szabad. Minden gyermek tisztázása után fertőtleníteni kell a pakolóasztalt. A fertőtlenítő oldatot vagy sprayt a pakolóasztal mellett kell elhelyezni, és előírás szerint cserélni. Az egyszer használatos pelenka zárt fóliazsákban a települési hulladékkal együtt kezelendő.

Szükség szerint gondoskodni kell a rovar- és rágcsálóirtásról olyan időpontban, amikor a gyermekek nem tartózkodnak a családi bölcsődében, és ezt dokumentálni kell. Az irtás után alapos takarítás szükséges. Az irtásról a szülőket és minden dolgozót tájékoztatni kell.

A gyógyszereket, veszélyes anyagokat, veszélyes készítményeket zártan kell tárolni. Az irritatív, veszélyes anyagok használatát a területileg illetékes hivatalhoz az arra szolgáló elektronikus rendszerben be kell jelenteni és a nyilvántartásba vételhez kapcsolódó összeget meg kell fizetni. A felhasználásra kerülő veszélyes anyagok (pl.: fertőtlenítő szerek, mosogatógép tableta stb.) biztonsági adatlapját be kell szerezni, és a veszélyes anyagok tárolására szolgáló helyiségben, jól látható módon kell elhelyezni (pl.: falra felfüggesztett irattartó). Javasolt a biztonsági adatlapokból egy példányt az iratok között is tartani.

A közegészségügyi biztonság érdekében az ellátandó gyermek felvételekor meg kell győződni arról, hogy a gyermek megkapta-e az életkora szerint előírt kötelező védőoltásokat. Erről legalább a gyermek felvétellel kapcsolatos dokumentumaiban feljegyzést kell tenni.

Ha a szolgáltatás igénybevételének ideje alatt a gyermek megbetegszik, akkor a beteg gyermeket az egészséges gyermekektől lehetőség szerint el kell különíteni és a szülőt azonnal értesíteni kell. Lázasan hazaadott, hányó vagy hasmenéses gyermeket a gyógyulást követően csak orvosi igazolás megléte esetén lehet ellátni. Antibiotikummal kezelt gyermek a családi bölcsődében nem gondozható. Nem gondozható családi bölcsődében a fertőző beteg gyermek mindaddig, amíg a házi gyermekorvos vagy a háziorvos nem igazolja, hogy ez az állapot nem áll fenn. Biztosítani kell a sürgősségi ellátáshoz szükséges elsősegélynyújtó felszerelést, melyet elérhető helyen, de a gyermekek által nem hozzáférhetően kell tartani.

A családi bölcsődében dolgozó köteles munkába lépése előtt egy Egészségügyi Nyilatkozatot aláírni arról, hogy nincs eltitkolt betegsége és részt vesz a foglalkozás-egészségügyi orvos által megjelölt vizsgálatokon, amelyek alapján alkalmassága elbírálható. A dolgozó köteles jelenteni a felettesének, ha egészségi állapotában a munkáját kedvezőtlenül befolyásoló változás (ismeretlen eredetű lázas megbetegedés, mások megbetegedését okozó bőrbetegség, hasmenés és heveny gyomor-bélpanaszok) következik be, vagy vele közös háztartásban élő személynél hasmenéses megbetegedés fordul elő.

A személyes higiéné érdekében a szolgáltatást nyújtó személynek fokozottan ügyelnie kell a helyes kézmosásra, öltözéke tisztaságára. A munkát olyan öltözékben kell végezni, ami tiszta, rendezett, esztétikus. A ruházat elemei nem veszélyeztethetik a gyermekeket, nem lehetnek rajta apró gyöngyök, flitterek, zsinórok. Ezek, ha leválnak az öltözékről, akkor sérülést, fulladást okozhatnak. Ugyanez érvényes a viselt ékszerekre, manikűrre, hajviseletre is.

A családi bölcsőde teljes területén tilos a dohányzás.

3.2. A családi bölcsőde helyiségei és működésének tárgyi követelményei

Akár a szolgáltatást nyújtó otthonában, akár más, erre a célra kialakított helyiségben működik a családi bölcsőde, minden esetben figyelembe kell venni az alapvevő gyermekvédelmi, munkavédelmi,

balesetvédelmi, katasztrófavédelmi előírásokat. A szolgáltatásnak helyet adó épület legyen száraz, világos, jól fűthető, jól szellőztethető helyiségekkel rendelkező ingatlan.

A családi bölcsőde csoportszobájának minimális hasznos alapterülete (bútorral nem lefedett és legalább 1,80 méter belmagasságú helyiségrésze) legalább 3 m² férőhelyenként, de minimum 15 m². A helyiséget úgy kell berendezni, hogy az alkalmas legyen valamennyi, egy időben ellátandó gyermek biztonságos ott tartózkodására, játéktevékenységére, szükség esetén pihenésére.

A családi bölcsőde csoportszobája a szolgáltatás nyitvatartási ideje alatt más célra nem használható.

A gazdasági udvart és a játszóterületet egymástól el kell különíteni. Az udvaron lévő, de játszóterületen kívül eső helyiségeket (pl.: gazdasági épület, szerszámtároló stb.) zárva kell tartani. A balesetet vagy veszélyhelyzetet előidéző tárgyak (pl.: kisgépek, vegyi anyagok, rovarirtók stb.) elzárt tárolásáról gondoskodni kell.

A szabadtéri játszásra elkülönített udvar/kert biztonságos kialakítású legyen. Olyan kerítéssel kell körülvenni, amely megakadályozza a gyermekek felügyelet nélküli kijutását. A terület mentes legyen az ártalmas (pl.: mérgező, tüskés, erősen allergén, testnyílásba helyezhető bogyók stb.) növényektől.

A szabadtéri játékok legyenek az életkori sajátosságoknak megfelelőek, épek, nem balesetveszélyesek. Folyamatos karbantartásukról gondoskodni kell. A mobil, udvari játékok megfelelő tárolását biztosítani kell. A stabil játszószerkeznél 1 m esési magasság felett az esési területet ütécscillapító védelemmel kell ellátni (gumitégla, homok, füves terület, laza faforgács). A megrongálódott játékokat a gyermek környezetéből el kell távolítani.

Amennyiben az udvaron homokozó van, a homok teljes cseréjéről kétfévente szükséges gondoskodni. Legalább hetente egy alkalommal át kell forgatni (fel kell ásni) a homokot. Használaton kívül a homokozót le kell takarni. A családi bölcsődében elfogadott a mobil homokozó is. Udvarral, kerttel nem rendelkező családi bölcsődénél a gyermekek levegőztetéséről és szabadtéri mozgásfejlesztő játéklehetőségről az épület közelében kell gondoskodni (közjátsszótér, bérelt terület stb.)

Az ellátott gyermekek és a szolgáltatást nyújtó számára is biztosítani kell ruháik, cipőik, váltóruháik megfelelő tárolását. Az előszobában vagy átadóban megfelelő ülőalkalmatosságot, csecsemők ellátása esetén öltöztető asztalt kell biztosítani. Csecsemők öltöztetésére, pelenkázására olyan állandó helyet kell kialakítani a lakásban, amely csak erre a célra szolgál, könnyen tisztán tartható, fertőtleníthető. Ez lehet póllyázó, falra szerelt, lehajtható vagy asztalra, szekrénykére tehető sima falap. Lényeg, hogy ne borulhasson fel használat közben, és olyan magasságban helyezték el, hogy a felnőtt számára kényelmes legyen. Ágyon, heverőn vagy a szőnyegen is tisztázható és öltöztethető a csecsemő vagy a kisgyermek. Csecsemő számára legkényelmesebb fekhely a gyermekágy (rácsos kiságy, vagy utazóágy). A közepes méretű gyermekágy nagysága 60 x 120 cm. Az ennél kisebb gyermekágy csak addig felel meg, amíg a kisgyermek abban nem áll fel, mert a nagyobbak a rács magassága miatt abból könnyen kibukhatnak. A már oldalra, hasra forduló csecsemőnek is elegendő mozgáshelyet kell biztosítani az ébrenlét idejére. Erre megfelelő a normál méretű, kereskedelmi forgalomban kapható hempergő. Ha már kúszni, mászni tud vagy járni tanul, a legjobb elkerített helyet biztosítani a számára. Az úgynevezett elkerített szobasarkot vagy játszóhelyet jól rögzített faráccsal célszerű elválasztani a szoba többi részétől (ebben jól lehet kapaszkodni). Miután a kisgyermek átlát rajta, nem érzi magát kirekesztve, és higiénés szempontból is védett helyen kúszhat, mászhat, játszhat anélkül, hogy a nagyobbak zavarnák. Az elkerített játszóhely szabadságot, biztonságot jelent a gyermeknek, nyugalmat a felnőtteknek.

A biztosan még nem ülő gyermeket javasolt ölben etetni. A már járni tudó gyermek részére alvásra célszerű a gyermekfektető használata. A már biztosan ülni, járni tudó kicsik részére olyan asztalt, széket kell biztosítani, amelyen kényelmesen ülnek, kapaszkodás, illetve meghajlás nélkül tudnak enni, és talpuk a földön nyugszik. A családi bölcsődében jól megfelel a célnak a konyhai ülőke és a sámlis is. Az

ülőpárnák alkalmazása segíthet a megfelelő magasság kialakításában. Fontos, hogy a gyermek önállóan tudja a helyét elfoglalni és elhagyni.

A nagyobb bútorokat a borulás veszélyének elhárítása érdekében rögzíteni kell.

A különböző dísz tárgyakat (vázát, virágcserepet) olyan magasra kell tenni, hogy a kisgyermek ne érhesse el.

A lámpákat úgy kell elhelyezni, hogy a gyermek se a kapcsolót, se a villanyégőt ne érhesse el. A háztartásban lévő elektromos készülékek zsinórjának szigetelése ép legyen. Csak földelt vezetékkel ellátott berendezések használhatók.

A használaton kívüli készülékek árammentességét biztosítani kell, hogy a gyermek ne tudja bekapcsolni azokat. Az elérhető konnektorokat vakdugóval kell ellátni.

A konyha minden háztartásban a legveszélyesebb terület az égéses, forrázásos balesetek lehetősége miatt. Gyermek a konyhában lehetőleg csak étkezéskor, illetve akkor tartózkodjon, ha a felnőttel közös tevékenységet végez, felügyelet nélkül nem hagyható ott. A forró ételt tartalmazó edényeket úgy kell elhelyezni, hogy ahhoz a kisgyermek semmilyen módon ne férhessenek hozzá. Meg kell akadályozni, hogy a forró felületű sütőkhöz vagy főzőlapokhoz a gyermekek hozzáérhessenek. A gyermekek nappali tartózkodására szolgáló helyiséget, ha egy légtérű a konyhával (amerikai típusú konyha), nyitható védőrácscsal kell elkülöníteni.

A csecsemőágy ráccspálcái közötti távolság maximum 8 cm lehet. A matrac mindenütt szorosan simuljon az ágy széléhez.

Fontos, hogy a gyermekek a családi bölcsődében eltöltött idő teljes terjedelme alatt halló- és látótávolságban legyenek.

Az erkély/terasz védőkoriátja csak függőleges osztású lehet. Az egyes elemek egymástól való távolsága 7-9 cm. A koriát olyan magas legyen, hogy a gyermek akkor se eshessen ki, ha valamire feláll. A gyermekek által elérhető üvegfelületeket védőfóliával kell ellátni (pl.: nem teli ajtó üveges alsó része). A gyermekek védelme miatt a lépcsők fel és lejárataánál védőrács, a lépcső teljes hosszában a gyermek számára elérhető kapaszkodó koriát alkalmazása szükséges. A lépcsők és a kinti lejtős részek csúszásmentesek legyenek.

A gyermekek ellátása során használatos eszközök legyenek jó minőségűek, könnyen tisztíthatók, fertőtleníthetők. A gyermekek asztalán lehetőség szerint legyen textil abrosz étkezések alkalmával, az edények legyenek üvegből, jénaiból vagy porcelánból, az evőeszközök pedig rozsdamentes anyagból készüljenek. A bútorok és nagyobb tárgyak kiválasztásakor figyelemmel kell lenni az ellátandó gyermekek életkorára és testméretére, a bútorok és berendezési tárgyak legyenek ennek megfelelőek. Azonos tárgyakból, eszközökből, játékokból annyit kell beszerezni, ami valamennyi egy időben ellátott gyermek és az ellátásban dolgozó felnőtt igényeit ki tudja elégíteni. Ugyanezen elveket kell követni a kültéri, udvari eszközök, játékok tervezésénél is.

A családi bölcsődében biztosítani kell legalább egy WC-t és egy mosdót. A WC és a mosdó lehet az ellátandó gyermek életkora szerinti vagy normálméretű, ez utóbbi alkalmazása esetén a kisebb gyermekek számára WC-szűkítőt és dobogót kell biztosítani. Lehetőség szerint törekedni kell arra, hogy minden ellátott gyermek életkorához és egészségügyi állapotához képest a legnagyobb mértékben élhessen az önálló cselekvés lehetőségével.

Ha egy ingatlanban több családi bölcsőde is működik azonos nyitvatartási időben, akkor maximum három engedélyes használhatja ugyanazt a mosdó- és WC helyiséget, feltéve, hogy engedélyesenként legalább egy-egy WC és mosdó rendelkezésre áll. Ha pelenkás gyermeket látnak el, akkor pelenkázó asztalt kell biztosítani oly módon, hogy azon biztonságosan és a feladatot elvégző személy számára

kényelmes magasságban lehessen a gyermek pelenkáját cserélni. A pelenkázó felületét minden használat után fertőtleníteni szükséges.

Ha egy ingatlanban több családi bölcsőde is működik, akkor legfeljebb három engedélyes használhatja ugyanazt a konyhát és étkezőt. Ha az étkező nagysága nem engedi meg valamennyi egy időben ellátott gyermek egyszerre történő étkeztetését, akkor az étkeztetést úgy kell megszervezni, hogy az igazodjon az ellátott gyermekek életkorából fakadó igényekhez (pl.: a legkisebbek ebédelnek legkorábban).

A családi bölcsődében a gyermekek saját ruhájukat használják, célszerű azonban váltóruháról, cipőről gondoskodni (szülőktől bekérni), s azt megfelelő helyen, a felnőttek ruhatárától elkülönítetten tárolni. Az ágynemű könnyen kezelhető, ízléses legyen, télen melegebb, nyáron vékonyabb, könnyebb anyagból készültet javasolt használni.

A játékokról:

Ahhoz, hogy a gyermekek valóban jól érezzék magukat a családi bölcsődében, szükségük van koruknak és fejlettségüknek megfelelő játékokra is. Természetesen a gyermekek bevihetik a kedvenc játékaikat is, és a szülők is segíthetnek a készlet bővítésében. A játékok kiválasztásánál, a játékkészlet összeállításánál a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen;
- balesetet ne okozzon (ne legyen törött, ne legyen könnyen törhető, ne essen szét darabjaira, ne legyenek éles sarkai, ne lógjon hosszú zsinórón, ne legyen túl nehéz);
- lehetőleg minél több tevékenységformához legyenek megfelelő játékszerek;
- a játék színe, nagysága, formája keltse fel és tartsa ébren az érdeklődést;
- több fajta tevékenységre lehessen felhasználni;
- legyenek más nemzetek szokásait tükröző játékok;
- az élet első éveiben a kisfiúk is szívesen babáznak, a kislányok is szívesen szerelnek, autóznak, ezért a játékkészlet összeállításánál érdemes a gyermekek összlétszámával tervezni egy-egy játék mennyiségének a meghatározásánál;

A játékkészlet összeállításánál szükséges figyelembe venni

- a csoport létszámát;
- a gyermekek életkorát;
- a gyermekek fejlettségét;
- a gyermekek érdeklődését.

Minden gyermekcsoportba javasoltak a következő szobai játékok:

- mozgásfejlesztő játékok (autó, dömper, motor, tricikli, bicikli, talicska stb.);
- konstruáló-, és építőjátékok;
- labda;
- babák, állatfigurák;
- utánpótlás- és szerepjáték kellékek (pl.: babaedények, takarók, babaruhák, orvosi táska, szerszámok, fodrász kellékek, boltos kellékek stb.);
- alkotó tevékenységek eszközei (ceruza, festék, zsírkréta, gyurma, gipsz kiöntő, különböző papírok, olló, ragasztó, színező, kreatív foglalkoztató stb.);
- finommozgást fejlesztő egyéb játékok (pl.: gyöngy, pötyi, mozaik stb.);
- gondolkodást, emlékezetet fejlesztő játékok (bébi logi, kirakó, képes lottó, dominó, kártya, memória játék stb.);
- a korcsoportnak megfelelő képes- és mesekönyvek.

Ha csecsemő is van a csoportban, számára javasolt játékok:

- játszókendő, üreges, egymásba rakható tárgyak (pl.: hordósor), csörgők, frottír labdák, rágókák, mászópárnák, úszógumik, műanyag és/vagy textil képeskönyvek, Montessori torony, építőkockák.

A kertben, szabad levegőn játszó gyermekeknek is szükségük van játékszerre, a homokozáshoz, pancsoláshoz, mozgáshoz, pl.: homokozó lapátokra, vödörökre, kis biciklikre, talicskákra, labdákra, úszójátékokra. A higiénés szempontok betartásával a szobai játékok is kivihetők a kertbe. A játékkészlet összeállításánál törekedni kell a sokféleségre, a gyermekek jó hangulatát és fejlődését az segíti elő leginkább, ha többféle tevékenységből, játékfajtából válogathatnak. Az egyes játékfajtákból célszerű olyan mennyiséget beszerezni, hogy egy időben többen is tudjanak ugyanolyan játékkal játszani, ez a konfliktusok megelőzésének egyik lehetséges módja.

A szabadban való levegőztetés csak akkor mellőzhető, ha kánikula vagy eső, erős havazás, orkánszerű szél, sűrű köd vagy rendkívüli hideg van.

A napfény káros hatása és a kisgyermek bőrének érzékenysége miatt fokozott figyelmet kell fordítani a napvédelemre:

- 10 és 15 óra között ne érje a gyermeket közvetlen sugárzás,
- fényvédő krém javasolt,
- erős napfénytől védjük a gyermeket (sapka, ing),
- gondoskodjunk a megfelelő mennyiségű folyadékfogyasztásról.

Amennyiben sajátos nevelési igényű gyermeket is ellátnak a családi bölcsődében, a tárgyi feltételek alakításának fontos befolyásoló tényezője a gyermek fejlettsége, állapota mind a biztonságos körülmények alakítása, mind a fejlődési lehetőségek támogatása szempontjából.

4. A gyermekek nevelése-gondozása a családi bölcsődében

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja keretet ad a magyarországi bölcsődékben folyó szakmai munkának, az Alapprogramhoz igazodás kötelezőségét jogszabály rögzíti. Az Alapprogram fejezetei a családi bölcsődére is vonatkoznak, a szolgáltatás sajátosságainak figyelembevételével.

4.1. A nevelés-gondozás elvi alapjai

Az Alapprogram a bölcsődei nevelés következő alapelveit rögzíti:

- 1) A család rendszerszemléletű megközelítése.
- 2) A kora gyermekkori intervenciós szemlélet befogadása.
- 3) A családi nevelés elsődleges tisztelete.
- 4) A kisgyermeki személyiség tisztelete.
- 5) A kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe.
- 6) A biztonság és a stabilitás megteremtése.
- 7) Fokozatosság megvalósítása.
- 8) Egyéni bánásmód érvényesítése.
- 9) Gondozási helyzetek kiemelt jelentősége.
- 10) A gyermeki kompetenciakészítés támogatása.

Az ellátást nyújtó személynek tisztában kell lennie a családi szocializáció elsődlegességével, a családi kötődések meghatározó szerepével. A családi nevelés értékeit, hagyományait tiszteletben tartva, erősítve kapcsolódik be a gyermek nevelésébe.

A kisgyermeknek egyszeri, megismételhetetlen individuummként kezelése az egyéni bánásmód alapja: az a nevelés lehet eredményes, melynek során a felnőtt tekintettel van a gyermek egyéni sajátosságaira, fejlődésének alakulására, pillanatnyi pszichés és fizikai állapotára, aktuális

szükségeire. A gyermek személyiségének tisztelete megkívánja, hogy mindezeket az ellátást nyújtó személy másokkal is (gyermektársak és azok szülei, helyettes) tartassa tiszteletben.

A kisgyermek számára (de a gyermekkor későbbi szakaszaiban, sőt, felnőttkorban is) alapvető a biztonság, a stabilitás megteremtése, amely a személyi és a tárgyi környezet állandóságát, a napirend folyamatosságát és kiszámíthatóságát, valamint a harmonikus légkört, a jó hangulatot jelenti. A környezethez és annak változásaihoz történő fokozatos hozzászoktatás lehetősége növeli a biztonságot, a stabilitást.

A családi bölcsődében az ellátást nyújtó személy személyiségének meghatározó szerepe van a gyermek fejlődésének alakulásában, az ellátás hatásrendszerének működtetésében. Fontos az empatikus, hiteles, elfogadó nevelői magatartás, és a szakmai tudatosság, végiggondoltság. A nevelés alapja a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése. A nevelési módszerek közül előnyben részesítendő a megerősítés, az elismerés és a dicséret, a gyermek kompetenciaigényének erősítése. Nagy jelentőségük van a reális követelmények támasztásának, a gyermek biztonságát, fejlődését szolgáló szokás- és szabályrendszernek, a szokások gyermekekhez igazított ütemben történő, de következetes alakításának. Fontos a gyermek viselkedésének, fejlődésének figyelemmel kísérése, szokatlan jelenségek, problémák esetén a beavatkozás lehetőségének, szükségességének mérlegelése. A gondozási helyzetek és a játék a gyermek személyes, szociális és kognitív kompetenciáinak alakulása szempontjából egyformán fontos élethelyzetek.

4.2. A nevelés-gondozás főbb kérdéskörei a családi bölcsődében

4.2.1. A családok támogatása, a szülői kompetencia erősítése

Alapja a szülők elsődleges szerepét elismerő együttműködés. Az ellátást nyújtó személy és a családi bölcsődébe járó gyermekek szülei között elengedhetetlen a kölcsönös tisztelet és bizalom, megbecsülésen alapuló partnerkapcsolat kialakulása a gyermekek jó közérzete és harmonikus fejlődése érdekében.

Az ellátást nyújtó személy a gyermek felügyelete, nevelése-gondozása során figyelembe veszi az otthon kialakult szokásokat, a jellegzetes reakciókat, a gyermek érdeklődését. Elismeri a szülő elsődleges szerepét és befolyását a gyermek fejlődésére. A szülő kívánságainak megfelelően jár el, ha az nem szorítja háttérbe a többi gyermek érdekét és nem ellenkezik az ellátást nyújtó személy szakmai tudásával, meggyőződésével és szakmai módszertani elvekkel. Az ellátást nyújtó személy törekedjen a szülői szerepek, kompetenciák erősítésére. A szülőkkel való kapcsolattartás konkrét formái lehetnek: a szülővel történő fokozatos beszoktatás, a mindennapi személyes beszélgetések, szülőcsoportos beszélgetések, egyéni beszélgetések aktuális kérdésekről, problémákról. Az ellátást nyújtó személy tegye láthatóvá az ellátást a szülő számára, támogassa a szülő kompetenciahatárokon belüli bevonódását.

4.2.2. A gyermekek beszoktatása, beilleszkedése a családi bölcsődébe

A családi bölcsődébe beiratott minden kisgyermek számára biztosítani kell a szülővel együtt történő fokozatos beszoktatás lehetőségét. Sok kisgyermek számára komoly lelki megrázkódtatást jelent, ha édesanyjától hosszabb-rövidebb időre el kell válnia. A szülő legyen ott vele, együtt ismerkedjenek az új hellyel, a gyermekekkel és az ellátó személlyel. Meséljen sokat el a gyermek addigi életéről, szokásairól. Mondja el, hogyan és mit szeret enni, hogyan és mivel szokott elaludni, mivel szeret játszani, mit tud már egyedül elvégezni. Mutassa meg a szülő, hogyan pelenkázza be gyermekét, hogyan eteti, hogyan altatja.

„Beszokottnak” akkor tekinthető egy gyermek, ha már kevesebb, vagy hosszabb ideig tartó sírás nélkül válik el a szüleitől. Napközben jókedvűen játszik, jó étvágyal eszik, elfogadja társai és az ellátó személy közeledését.

4.2.3. A gyermekek napirendje

Az ellátást nyújtó személy úgy szervezze meg a napi tevékenységét, hogy az igazodjék a gyermekek igényeihez, szükségleteihez, ami megteremti a biztonságot, a kiszámíthatóságot, az aktivitást és az önállósodást. Ugyanakkor legyen kellően rugalmas, hogy lehetőséget adjon a változó igények, az alkalmi lehetőségek kihasználására. Várakozás, zavar és sürgetés nélkül biztosítson átmenetet az egyes tevékenységek között. A gyermekek szeretik, ha az egyes tevékenységek (étkezés, az ebéd utáni pihenő, a mese, a játék) megközelíthetően azonos időben van minden nap.

4.2.4. Alvás, pihenés

A gyermekeknek életkoruk és egyéni igényeik szerint van szükségük a pihenésre. Az ellátást nyújtó személy biztosítson a gyermekeknek külön fekhelyet és igény szerint délelőtti, délutáni alvási lehetőséget. A kicsik mély, a biztonságosan jární tudó gyermekek heverőszerű ágyakban aludjanak. Az ágyak egymástól karnyújtásnyira legyenek, hogy a gyermekek ne zavarják egymást a pihenésben. Ezáltal csökken a légzőszervi megbetegedések terjedése is.

4.2.5. Étkezés

A nyugodt, jó hangulatú étkezés az egészséges életmód alakulásának fontos feltétele, a szociális kapcsolatok alakulásának fontos színtere. A gyermekek táplálása is mindig az életkori sajátosságainak és egyéni igényeiknek megfelelően történjen (erről bővebben ld. a jelen Tájékoztató „*Étkeztetés a családi bölcődében*” c. fejezetét). A napirend tegye lehetővé, hogy minden gyermek nyugodt körülmények között étkezhessen. Az étkezés előkészítésében, terítésben, tálalásban a gyermek korának megfelelően részt vehet, ha ehhez kedvet érez. Ha a csecsemőt ölben eteti az ellátást nyújtó személy, a gyermek keze, karja szabadon mozoghasson. Fekve etetni, itatni soha nem szabad a gyermeket. A nagyobb gyermekek már ülhetnek az asztalhoz, ha már egyedül le tudnak ülni, illetve fel tudnak állni és az ételadagjuk nagy részét önállóan el tudják fogyasztani. Új ételek, ízek bevezetésénél először mindig csak egy kanálnyi kóstolót kapjon a gyermek, csak akkor adjon a felnőtt többet az ételből, ha a gyermek szívesen fogadja azt. Az ételből minden gyermek egyéni étvágyának megfelelő mennyiséget kapjon. Soha ne legyen kötelező egyetlen kanállal sem többet fogyasztani a kívántnál. Fokozza a gyermekek étvágyát, ha nem sürgetik őket, és az étkezések jó hangulatban zajlanak. Az étkezés közben szerzett tapasztalatok a gyermek tudását gyarapítják. Fokozatosan kialakulnak – a felnőtt példa hatására – az egészséges és higiénés táplálkozási szokások. Az ellátást nyújtó személy mintanyújtással, szoktatással, megerősítéssel, támogatással segíti ezt a folyamatot, melyben lényeges az esztétikus étel, terítés és tálalás is. Minden gyermeknek megfelelő méretű terítőke legyen. Tiszteletben kell tartani a vallási vagy nemzetiségi okokból fakadó étkezési szokásokat is. Az egészségügyi okokból előírt diéta, egyéni étrend betartása minden esetben kötelező.

4.2.6. Gondozás

A gondozás és a nevelés elválaszthatatlan egységet alkotnak, a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik. A gondozás intim kommunikációs helyzet a felnőtt és a kisgyermek között. Az ellátást nyújtó személy törekedjen arra, hogy a gyermek számára a gondozás örömteli legyen. Ezt a gyermek ismerete, a gyermek igényeihez igazodás, a csak rá figyelés alapozza meg. A gondozás helyzetei nagymértékben befolyásolják a gyermek énképének alakulását. A gyermekről való gondoskodással párhuzamosan a gyermek igényei szerinti önállósodás támogatása is fontos. Az ellátást nyújtó személy legyen tekintettel arra, hogy a kisgyermek az egyes területeken nagyon különböző ütemben önállósodnak, és a megszerzett önállóságukat nem minden esetben érvényesítik szívesen. A kisgyermeknek szüksége van a folyamatos megerősítésre, a róla szóló pozitív visszajelzésekre.

4.2.7. A játék

A gyermek természetes életformája, központi tevékenysége és legfőbb öröme, egyben a tapasztalatszerzés, a tág értelemben vett tanulás legfőbb színtere a játék. A játék segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődést. Az ellátást nyújtó személy a gyermek játékát elsősorban a megfelelő hely, idő, légkör és eszköz biztosításával tudja segíteni. Az ellátást nyújtó személy követve a gyermekek kezdeményezéseit, magatartásával, javaslataival, információival támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a

kreativitást. A gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, ötleteivel színesíti azt. Közben sokat beszélget a gyermekekkel, gyakorta tesz fel kérdéseket, melyek szélesítik gondolkörüket, figyelmüket környezetük és tevékenységeik jellemzőire irányítják. Az ellátást nyújtó személy a játékterületek kialakításánál figyel arra, hogy legyen lehetőség aktív és csendes játékokra, pihenésre, piszkolással járó tevékenységek (festés, vizezés) végzésére és aktív mozgásra. A játékoknak állandó helyük van, ez ösztönzi a gyermekeket az önállóságra és rendszeretetre. A többi gyermekkel való együttlét örömforrás a gyermek számára. Az ellátást nyújtó személy pozitív példát mutat a társkapcsolatokra. Megértő, kedves és őszinte, de elfogadja azt is, ha valaki dühös, szomorú, csalódott. A gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően világos és egyszerű szabályokat állít fel, problémamegoldási javaslatokat tesz. Mindezzel segíti, hogy a gyermekek jól érezzék magukat egymás társaságában és szociális képességeik fejlődjenek.

A játéktevékenységen belül nagy jelentősége van az adott korosztály érdeklődésének megfelelő művészeti tevékenységeknek (mondóka, ének-zene, mese, vers, báb, rajzolás, festés stb.). Az alkotó tevékenységek esetében az örömforrás maga a tevékenység, az érzelmek kifejezése, a szándékok megvalósítása. Az ellátást nyújtó személy a tárgyi feltételek biztosításával, az egyes technikák és az eszközhasználat megmutatásával, a gyermek igényeihez igazodó technikai segítségnyújtással segítheti elő az alkotókedvet. A gyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével a felnőtt megerősíti a gyermek alkotótevékenységek iránti érdeklődésének fennmaradását.

A gyermekek egészséges fejlődéséhez a gyermekkor minden egyes szakaszában nélkülözhetetlen a lehetőség szerint szabad levegőn történő mozgás is. A mozgás a játék egyik formája, melyhez folyamatosan lehetőséget és változatos eszközöket kell biztosítani.

4.2.8. A tanulás

A szó legtágabb értelmében vett tanulási, tapasztalatszerzési lehetőség minden egyes helyzetben adott, legyen szójátékról vagy gondozásról. Ezekben a helyzetekben a gyermek természetes kíváncsiságát erősítve, a gyermek számára élményt jelentő tevékenységek és tartalmak kínálásával, a tapasztalatok feldolgozásában nyújtott segítséggel, az érdeklődést kielégítő és fenntartó élményt adó kommunikációval az ellátást nyújtó felnőtt jól segíti a gyermekek tanulását. A teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapítás kerülendő.

4.3. Az ellátást nyújtó személy feladatai sajátos nevelési igényű gyermek ellátása esetén

Sajátos nevelési igényű gyermek ellátása esetén az ellátás kezdetétől számított legalább három hónap elteltével a jogszabályban rögzített résztvevők értékelik a gyermek beilleszkedését, és döntést hoznak a további ellátás lehetőségéről. Az ún. „próbaidőre” azért van szükség, mert a sajátos nevelési igényű gyermekek az esetek többségében nehezebben alkalmazkodnak az új személyekhez, körülményekhez, napirendhez. A szolgáltatást nyújtó személynek is hosszabb időre van szüksége, hogy a gyermek szokásait, speciális igényeit megismerje, gondozásának, nevelésének sajátosságait megtanulja a szülőtől, valamint a gyermek fejlesztését végző gyógypedagógustól. A rendelkezésre álló idő alatt a gyermekcsoport és az adott gyermek egymásra való hatása is megfigyelhető, ez az inkluzív nevelés lehetőségének mérlegelése szempontjából fontos. A család- és a gyermekjóléti központ szakemberének véleménye abban az esetben lehet nagy jelentőségű, ha a gyermek családi körülményeit is szükséges vizsgálni a napközbeni ellátás igénybevételének szempontjából.

A sajátos nevelési igényű gyermek számára a bölcsődében a megfelelő napközbeni ellátást kell biztosítani. A három év alatti gyermekek esetében a korai fejlesztést és gondozást a területileg illetékes pedagógiai szakszolgálat végzi.

A gyermek terápiás ellátása, valamint a szülők és a szolgáltatást nyújtók, kisgyermeknevelők tanácsadásban való részesítése a gyermek korai fejlesztését és gondozását ellátó pedagógiai szakszolgálatban történik. Nem kizárt azonban, hogy a megfelelő feltételek rendelkezésre állása esetén

mindezen tevékenységek a szolgáltatás helyszínén valósuljanak meg a pedagógiai szakszolgálat által biztosított szakember által.

A családi bölcsődében dolgozó szolgáltatást nyújtó személynek feladata, hogy a sajátos nevelés igényű gyermek ellátását a gyermek speciális igényeinek figyelembevételével végezze. Ebben segítségére vannak a speciális felkészültségű szakember útmutatásai.

A sajátos nevelési igényű gyermek terápiás, korai fejlesztését, gondozását csak megfelelő szakképzettséggel rendelkező szakember végezheti. Az ő feladata, hogy azokat az elemeket, amelyek a gondozási, nevelési folyamatba beágyazhatók, megtanítsa a gondozást végző személynek és a szülőknek egyaránt. A gondozást végző személy a napirendbe illesztve egyéni vagy csoportos foglalkoztatást végezhet a fejlesztést végző szakember iránymutatásai alapján. A foglalkoztatás, gondozás, nevelés folyamatába beépíti az elsajátított módszereket, használja a speciális eszközöket. A speciális eszközök, módszerek minden esetben a gyermek problémájától függenek. Látássérült gyermek esetén pl. a gondozást végző személynek meg kell tanulnia, hogy a gyermek milyen felületeket lát jobban (sötétebbeket vagy világosabbakat), és a gondozási területet ehhez igazodva kell kialakítani (szükség lehet speciális megvilágításra, valamint a gyermek látásélességének megfelelő tárgyakra). A mozgásterapeuta olyan eljárásokra tanítja meg a szolgáltatást nyújtó személyt, amellyel az elősegítheti a gyermek mozgásállapotának javulását, stb.

A gondozást végző személy feladata, hogy a fogyatékoság típusától és mértékétől függetlenül elősegítse a minél sokrétűbb mozgásos tapasztalatszerzés lehetőségét az önkiszolgálás, az önállóság mértékének növekedését, a megfelelő motiváció fenntartását. Ennek érdekében ki kell használni a természetes élethelyzetek adta lehetőségeket (játék, étkezés, tisztálkodás stb.).

A speciális eljárások, nevelési, gondozási feladatok megoldása jórészt a sajátos nevelési igényű gyermek szüleitől tanulható meg. Fontos és megjegyzendő, hogy az egyik gyermek esetében sikeresen alkalmazott eljárás más, hasonló problémával küzdő gyermek esetén sem okvetlenül alkalmazható sikerrel, így kipróbálása nem javasolt (hatása még akár a kívánttal ellentétes is lehet). A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében még nagyobb hangsúlyt kap az egyéni bánásmód, a differenciálás, az adott gyermek sajátosságaihoz és igényeihez leginkább illeszkedő saját út megtalálása.

A szolgáltatók együttműködése jogszabályban rögzített feladat, amennyiben sajátos nevelési igényű gyermek ellátása is történik. A gyermek szakértői bizottsági vizsgálatára a csak a szülő, törvényes képviselő beleegyezésével kerülhet sor.

5. Étkeztetés a családi bölcsődében

A saját otthonban biztosított szolgáltatás keretén belül a gyermekek étkeztetése családi étkeztetésnek minősül. A családi bölcsődében egész napos ellátás esetén napi négyeszeri étkezést szükséges biztosítani. Ajánlott, hogy a gyermekek étrendjét a jogszabályban³ megfogalmazottaknak megfelelően állítsák össze.

A családi bölcsőde saját konyháján készített ételekkel biztosított étellemezés nem minősül közétkeztetésnek, így a közétkeztetésre vonatkozó szabályozás sem vonatkozik rá.

Az étellemezés megoldható teljes egészében közétkeztetésre engedéllyel rendelkező vállalkozástól, intézménytől vásárolt szolgáltatással. Fontos, hogy a szállító konyha az ellátott korú gyermekek étellemezésére vonatkozó közétkeztetési engedéllyel rendelkezzen.

Amennyiben a szülő igényli, lehetőség biztosítható arra, hogy a szülő maga biztosítsa az étkezést oly módon, hogy az ételt névvel ellátott élettároló dobozokban naponta behozza a családi bölcsődébe. Kifejezetten indokolt lehet ez a megoldás, ha a gyermek speciális étrendet igényel például táplálékérzékenység vagy cukorbetegség esetén.

A gyermekek táplálása is mindig az életkori sajátosságaiknak és egyéni igényeiknek megfelelően történjen. A napirend tegye lehetővé, hogy minden gyermek nyugodt körülmények között étkezhessen. Az étkezés előkészítésében, terítésben, tálalásban a gyermek korának megfelelően részt vehet, ha ehhez kedvet érez. A csecsemőket ölben etesse az ellátást nyújtó személy, a gyermek kezét, karját is szabadon kell hagyni. Fekve etetni, itatni soha nem szabad a gyermeket. A nagyobb gyermekek ülhetnek az asztalhoz, ha már egyedül le tudnak ülni, illetve fel tudnak állni és az ételadagjuk nagy részét önállóan el tudják fogyasztani.

Új ételek, ízek bevezetésénél először mindig csak egy kanálnyi mennyiséggel kínáljuk a gyermeket és csak akkor adjunk neki többet, ha szívesen fogadja. Az ételből minden gyermek egyéni étvágyának megfelelő mennyiséget kapjon. Soha ne legyen kötelező egyetlen kanállal sem többet fogyasztani a kívántnál. Tiszteletben kell tartani a vallási vagy nemzetiségi okokból fakadó étkezési szokásokat is. Az egészségügyi okokból előírt diéta, egyéni étrend betartása minden esetben kötelező.

5.1. Étrendtervezés, ajánlott élelmiszerek

Az étrend tervezésének fontosabb szempontjai:

- a korosztályos étellemezés általános elveihez igazodás, ezen belül figyelembe vehető a gyermekek ízlése;
- csípős, erősen fűszeres, vagy a nyálkahártyát irritáló étel nem adható;
- a változatosság érdekében az egymást követő kétszer 10 étellemezési nap vonatkozásában egy ételsor lehetőleg csak egyszer forduljon elő;
- állati eredetű fehérjét minden főétkezésnek és az egyik kísétkezésnek is tartalmaznia kell;
- a receptúrák kidolgozásában, az étrend összeállításában, az ételek elkészítésében a mindenkor hatályos nyersanyagkiszabati útmutatóban leírtak az irányadók.

A tejtermékekre vonatkozó ajánlás szerint az 1-3 éves korosztály számára 2,8 %-os vagy 3,6 %-os zsírtartalmú tejet kell biztosítani. Az italként kínált tej cukrozása nem megengedett. Tejfől kizárólag ételkészítéshez használható fel. Napi egyszeri étkezés szolgáltatása esetén ízesített tejkészítmény nem adható. Az ízesített tejkészítmények további cukrozása nem megengedett.

Édesség – a legalább 1/3 rész gyümölcsöt vagy 1/3 rész tejet vagy tejterméket tartalmazóakat kivéve – önálló fő- vagy kísétkezőként nem adható.

³ A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet

Folyadékpótlásra az ivóvízen kívül ásványvíz, világosan főzött (1,5 l vízhez 1 tea filter vagy 2 gramm teafű) és az előírásoknak megfelelően ízesített tea adható.

A gyermekétkeztetésben kerülendő élelmiszerek, élelmiszercsoportok:

- ételpor, leveskocka, sót tartalmazó ételízesítő;
- 30 %-nál magasabb zsírtartalmú hús;
- 20 % feletti zsírtartalmú húskészítmény;
- szénsavas vagy cukrozott üdítő, szörp;
- hozzáadott cukrot tartalmazó vagy 50 % alatti gyümölcsstartalmú gyümölcslevek;
- sertés, baromfi zsír;
- 12 %-nál magasabb zsírtartalmú tejföl.

5.1.1. A korosztályos ételmezés általános elvei

Csecsemők ételmezése

A csecsemők ételmezésénél alapvető követelmény a szülő és a gyermekorvos egyeztetése. Az élet első hónapjában a gyermek igényeit csak az anyatej elégíti ki optimálisan. Az anyatej nemcsak összetételében, hanem kalóriatartalmában is biztosítja a fejlődés táplálék-életani feltételeit. Az anyatejes táplálásnak köszönhetően bizonyos betegségek ritkábban alakulnak ki az élet későbbi szakaszaiban (cukorbetegség, bizonyos allergiás megbetegedések), és az is kimutatható, hogy a szoptatott csecsemők fejlődése is optimálisabb.

Egy éven aluli gyermekek ellátása esetén a csecsemőételek, tápszerek elkészítéséhez a konyhán belül elkülönített részt kell biztosítani.

A csecsemőételek készítésére és a csecsemők táplálására szolgáló edényzetet más ételek főzésére és tárolására használni nem szabad, ezeket egymástól és a többi eszköztől elkülönítetten kell mosogatni és tárolni. Minden csecsemőnek külön étkészletet, kanalat és cumisüveget kell biztosítani. A cumisüveget és a cumit naponta ki kell főzni 10 percen át forrásban lévő vízben.

Csecsemőnek csak frissen készített étel, tápszer, ill. felbontás után azonnal felhasználásra kerülő bébiétel adható. A tápszert száraz, szellős helyen kell tárolni. Nyers tojást, nyers májat tartalmazó étel csecsemőnek, kisgyermeknek nem adható.

Kisgyermek ételmezése

Az 1-3 éves gyermekek táplálásánál törekedni kell a változatosságra, arra, hogy a gyermek az ételek széles skáláját megismerje.

A fogzás megindulása után már a csecsemőt is rágásra kell készíteni. Darabos ételt a rágófogak kibújása után kezdünk adagolni, – eleinte egy-egy falatot az étkezés elején a főzelékben. Ha már zárt fogsora van a gyermeknek (16 foga van), akkor ugyanígy cseréljük fel a darált húst apró kockára vágottra, ám a darabos gyümölcsöt csak akkor adjuk, ha a gyermek biztosan meg tudja rágni és a félrenyelés veszélye nélkül le tudja nyelni.

Az étkezés befejezéséig üljön az asztalnál a kisgyermek, ne engedjük, hogy szaladgáljon étkezés közben, mert félrenyelhet. Ne hagyjuk az étkező gyermeket magára. Az étkezés biztonságához hozzátartozik az is, hogy a kisgyermek számára ne legyenek elérhetőek a veszélyes ételek (dió, mogyoró, kukorica, szőlő, szeder, cseresznye, cukorka, nyers és kemény gyümölcs vagy zöldségdarab).

5.2. Élelmezéshigiéniai előírások (ez esetleg a közegészségügyi előírásokhoz is kerülhet)

5.2.1. Általános szabályok

A konyha padozata hézagmentes, mosható és fertőtleníthető legyen. A mosogató és a munkaasztal melletti falat a szennyeződésnek kitett felületen mosható, fertőtleníthető burkolattal kell kiképezni. A konyha mérete, kialakítása olyan legyen, hogy az egyes nyersanyagok előkészítése térben vagy időben elkülöníthető legyen.

A természetes megvilágítás mellett gondoskodni kell kielégítő mesterséges megvilágításról. A természetes szelőzést biztosító ablaknak a padlószintről nyithatónak kell lennie, a nyitható ablakot rovarhálóval és szükség esetén kiesés gátlóval kell ellátni.

Az élelmiszerek előkészítéséhez és feldolgozásához, az ételkészítéshez és a mosogathoz, valamint az élelmezéssel foglalkozó dolgozó tisztálkodásához és a konyhai takarításhoz kizárólag ivóvíz minőségű vizet szabad használni. A hulladék részére jól zárható, fertőtleníthető és megfelelő méretű tároló edényt kell biztosítani.

Az étkeztetésnél figyelembe kell venni a gyermekek életkori sajátosságait. Az ételkészítés és étkeztetés egész ideje alatt olyan feltételeket kell teremteni, melyek megvédik az élelmiszerek és a készételek tisztaságát, minőségét, táp- és élvezeti értékét.

5.2.2. Raktározás

A tárolás során a nyersanyagokat, a félkész és a késztermékeket rendszeresen felül kell vizsgálni romlás és lejáratú idő (fogyaszthatósági, minőség megőrzési idő) vonatkozásában.

A tárolandó anyagok részére olyan tároló hellyel és hűtőkapacitással kell rendelkezni, hogy a nyersanyagok, a félkész termékek és a fogyasztásra kész ételek, élelmiszerek egymástól elkülönített tárolása biztosítható legyen. Egy hűtőszekrény esetén a termékeket a keresztzennyeződést kizáró csoportosításban kell elhelyezni, jól zárható, fedett edényben, a fogyasztásra kész ételeket, élelmiszereket felül, a nyersanyagokat alul kell tárolni. A gyorsan romló élelmiszereket és ételeket 0 °C és +5 °C között, a mélyhűtött termékeket min. -18 °C-on kell tárolni, felengedésük utáni visszafagyasztásuk tilos. Az előírt hőfok ellenőrzésére a hűtőszekrényben hőmérőt kell elhelyezni. A hűtők tisztántartásáról és folyamatos karbantartásáról gondoskodni kell.

A tiszta edényeket szennyeződéstől védve kell tárolni. Az étkeztetés minden fázisában kizárólag erre a célra engedélyezett anyagból készült főző-, tálaló- és étkeztető edény, eszköz használható. Sérült, csorba, hibás, lepattogzott zománcú, vagy repedezett, előregedett műanyag edény nem használható.

5.2.3. Előkészítés

Az előkészítéshez használt munkaasztal lehetőleg a mosogató közelében, a főző-tálaló helytől távol legyen. A földes áru tisztítását a többi művelettől időben elkülönítetten kell végezni, utána a felületeket alaposan le kell tisztítani, fertőtleníteni.

Ételt készíteni kizárólag emberi táplálkozásra alkalmas nyersanyagokból, félkész és késztermékekből szabad. A saját termesztésű, növényvédő szerrel kezelt zöldséget, gyümölcsöt csak a szerre előírt élelmezés egészségügyi várakozási idő letelte után szabad felhasználni. saját készítésű, étkeztetési célra eltett savanyúságot, befőttet csak akkor szabad felhasználni, ha engedélyezett tartósítószerrel készítették. Csak üzletben vásárolt termesztett gombát vagy gombavizsgáló szakellenőr által megvizsgált és emberi fogyasztásra alkalmasnak minősített szabadon termő gombát szabad étel készítéséhez felhasználni. A fagyasztott nyersanyag, félkész- és késztermék kiolvasztását hűtőszekrényben vagy kis mennyiség esetén erre a célra alkalmas mikrohullámú sütőben kell végezni. A nyers hús felengedése nem történhet szobahőmérsékleten vagy meleg vízben. A műveletet úgy kell végezni, hogy annak során egyéb élelmiszerek ne szennyeződhetnek.

A hús mosását, szeletelését, darabolását a baromfi hústól és a többi nyersanyagtól térben vagy időben elkülönítetten kell végezni. A nyershús előkészítésének befejezése után alaposan kezet kell mosni, fertőtleníteni. Csak friss, tiszta, ép héjú tyúktojás használható fel.

5.2.4. Főzés, tálalás

A tűzhely főző-sütő kapacitása olyan legyen, hogy az ételek azonos időben készüljenek el. Minden étkezéskor csak frissen készített ételeket szabad adni a gyerekeknek, maradék ételt újból kínálni vagy felhasználni nem szabad.

Az elkészült ételt 2 órán belül el kell fogyasztani, a meleg ételt tálalásig legalább 63 °C hőmérsékleten kell tárolni. A hőmérséklet ellenőrzésére maghőmérő használata ajánlott.

Közétkeztetést végző konyháról történő ételszállítás vagy egyadagos kiszervezésben történő ételszállítás esetén a tálalás előtti hőkezelést nem szabad a szállító edényben végezni, az ételt az átvétel után a szállítóedényből azonnal saját edénybe kell átönteni, tálalás előtt a forralásnak megfelelő hőmérsékletűre átforrósítani. A szállításnál be kell tartani a vonatkozó jogszabályi előírásokat.

5.2.5. A mosogatás szabályai

A mosogathoz legalább kétmedencés, hideg-melegvizű mosogató szükséges. A medencéket minden használat után fertőtleníteni kell.

A főző- és a tálalóedények mosogatását két fázisban, az alábbiak szerint kell végezni:

I. fázis: zsírolás és fertőtlenítés kombinált hatású szerrel,

II. fázis: öblítés, folyó vízzel.

Az edényeket csepegtetőtálcán kell elszáritani, törölgetni tilos.

Gépi mosogatás esetén 60 °C-on kell a mosogatást végezni az erre a célra engedélyezett szerekkel. Mosogatógép alkalmazása esetén is szükséges a kétmedencés mosogató biztosítása.

Az ételmaradékok részére a konyhán belül zárt, fedővel ellátott gyűjtőedényt kell biztosítani. Ennek folyamatos ürítéséről, rendszeres tisztításáról és fertőtlenítéséről gondoskodni kell.

5.2.6. Személyzetre vonatkozó előírások

Az ételkészítéssel foglalkozó személynek a főzés megkezdésétől a tálalás befejezéséig külön tiszta hajvédőt javasolt viselnie.

A munka kezdetekor és közben is minden olyan esetben, amikor a kéz szennyeződhetett, kezet kell mosni / fertőtleníteni. A mosdóhoz szappant (folyékony is lehet), körömféjét és tiszta törülközőt, valamint a gyermekek által el nem érhető helyen kézfertőtlenítőt kell kihelyezni.

6. Dokumentáció a családi bölcsődében

A családi bölcsőde alapdokumentumai, amelyek egyben kötelezőek is a működést engedélyező, a szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzésről szóló határozat, a szakmai program, a házirend, mely legyen összhangban hálózat esetén a Szervezeti és Működési Szabályzatban (SZMSZ) meghatározottakkal.

A családi bölcsődében vezetett dokumentáció célja a gyermekek gondozása-nevelése szakmai munkájának segítése, a tevékenység jogszabályoknak megfelelő végzése. A kialakított dokumentumok és a gyermekek ellátásával kapcsolatban rögzítésre kerülő adatok kezelése, nyilvántartások készítése

a gyermekvédelmi törvény és végrehajtásáról szóló rendeletek adatkezeléssel kapcsolatos szabályai, egyebekben a személyiségi jogok és a személyes adatok védelméről rendelkező jogszabályok betartásával történik.

Ha a családi bölcsődében sajátos nevelési igényű gyermeket is ellátnak, a szolgáltatást nyújtó dokumentációs feladatai nem változnak, csak némiképpen kibővülnek. Ebben az esetben ugyanis minden olyan eseménynek, történésnek, gyermeki reakciónak jelentősége lehet, amit tipikusan fejlődő gyermek esetén természetesnek vesz a környezet. Az eseménynaplóban minden újat, szokatlant, rendkívülit be kell jegyezni (korábban nem tapasztalt gyermeki reakciók, új szavak, új mozgásformák megjelenése, apróbb sérülések, stb.). Ezek a gyermek fejlődése, további fejlesztése szempontjából fontos információk lehetnek a szülők számára.

Személyzeti dokumentumok: képesítést igazoló dokumentumok, tanúsítvány a vonatkozó rendelet szerinti felkészítő tanfolyam elvégzéséről, munkakörbe sorolás esetén a szakképzettséget igazoló dokumentum hiteles másolata, erkölcsi bizonyítvány másolata, a Gyvt. 15. §. (8) bekezdés szerinti nyilatkozat, „Egészségügyi Nyilatkozat és vizsgálati adatok” című dokumentum, a munkaköri szakmai, illetve személyi higiénés alkalmassági orvosi vizsgálatról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI.24.) NM rendeletben foglaltaknak megfelelően évente alkalmassági vizsgálaton kell részt venni, a gondozás helyszínén élő személyek részére évente kell háziorvosi igazolás arról, hogy egészségi állapotuk nem veszélyezteti az ellátott gyermekek egészségét.

Foglalkoztatásra vonatkozó dokumentumok: munkaviszony – munkaszerződés, munkaköri leírás, helyettesítő személy szándéknyilatkozata, tényleges helyettesítés teljesítésekor a helyettesítésre kötött szerződés, munkaszerződés vagy szociális gondozói jogviszony, ténylegesen foglalkoztatott állandó segítő munkaszerződése, megállapodása, munkaköri leírása.

Tevékenység munkavédelmi és biztonsági szempontból történő dokumentációja: kötelező felelősségbiztosítási szerződés – a tevékenység folytatása során bekövetkező káresemények kockázatának kezelésére, szerződés foglalkozás-egészségügyi szolgáltatóval – tevékenységet végzők foglalkozás-egészségügyi védelme, kockázatelemzés – a családi bölcsőde tevékenységek felmérése, a tevékenység biztonságos végzéséhez szükséges feladatok gyűjteménye – szakember készítheti, rendszeres felülvizsgálatát önellenőrzéssel is végezheti a működtető, a használt veszélyes anyagok biztonsági adatlapjai.

A felvételi eljárás dokumentumai: felvételi adatlap vagy kérelem – az ellátás igénybe vétele önkéntes, az ellátást igénylő kérelmére indul, a jogszabályokban előírt tájékoztatás megtörténtének, valamint a tájékoztatási kötelezettség vállalásának írásbeli dokumentálása, mely a megállapodás részét képezi. Orvosi igazolás, hogy a gyermek közösségbe mehet: betegséget követően.

A tevékenység nyilvántartása:

Normatív állami hozzájárulás igénybevétele esetén:

- az intézményi térítési díj megállapításának és változásának dokumentálása,
- a személyi térítési díj megállapításához jövedelemnyilatkozat nyomtatvány kitöltése,
- a személyi térítési díj fizetésének nyilvántartása,
- az ellátást igénybevevőkről szóló napi jelenlét vezetése 328/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 2. számú melléklet.
- Megállapodás a szolgáltatás igénybeviteléről

Az ellátottak adatainak nyilvántartása (a felvételt nyert gyermekek összesített nyilvántartása), mely az alábbi adatokat tartalmazza:

- a gyermek, a szülő vagy más törvényes képviselő, illetve tartásra köteles személy személyazonosító adatait és a gyermek társadalombiztosítási azonosító jelét,
- nem magyar állampolgár esetében a Magyarországon tartózkodás jogcímét, hozzátartozó esetén a rokoni kapcsolatot,
- a jogosultsági feltételekre és az azokban bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokat (megállapodás időtartamát, kezdő és befejezés dátumát),
- az ellátással kapcsolatos döntéseket,
- a jogosultság és a térítési díj megállapításához szükséges jövedelmi adatokat (amennyiben a személyi térítési díj az ellátott családjában az 1 főre jutó nettó jövedelem alapján került megállapításra).

A családi bölcsőde működésével kapcsolatos ellenőrzések, beszámolók, valamint panaszok, észrevételek és kezelésük dokumentumai:

Egyéb kötelező nyilvántartások, adatszolgáltatások:

- amennyiben a családi bölcsőde működtetéséhez a fenntartó költségvetési támogatást vesz igénybe, abban az esetben napi jelentési kötelezettsége van,
- kötelező a központi Statisztikai Hivatal felé éves jelentést kell benyújtani az ellátásban részesülőkről az OSAP kérdőív a hivatal honlapján elérhető.

7. A családi bölcsőde gyermekvédelmi jelzőrendszeri feladatai

A törvényi előírások értelmében a gyermeki jogok védelme a gyermekek ellátását biztosító minden személyre kötelezettséget ró. Ennek értelmében minden szolgáltató, szolgáltatásban dolgozó feladata és kötelezettsége a gyermekek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésének figyelemmel kísérése, elősegítése, s amennyiben e téren veszélyeztetettséget észlelnek, a gyermek támogatása, megsegítése érdekében történő beavatkozás. Amennyiben a saját hatáskörükben nyújtott segítő beavatkozás nem elégséges, nem idéz elő pozitív változást a gyermek helyzetében, kötelesek jelzéssel élni a területileg illetékes család- és gyermekjóléti szolgálat felé.

8. A hálózatos működtetés lehetősége a családi bölcsődében

8.1. Hálózatok kialakítása

Kötelező hálózatot működtetni azoknak, akik háromnál több családi bölcsődét tartanak fenn.

A hálózatos működtetés ajánlott azoknak,

- akik már egy vagy két családi bölcsődét sikeresen működtetnek, és további telephelyek kialakításában gondolkoznak,
- akik eddig önállóan működtek, de a sokrétű feladatok ellátása (a gyermekek ellátása, adminisztráció, főzés, takarítás) nehézséget okoz számukra,
- akik eddig önállóan működtek, de szeretnének hálózatba szerveződni.

A hálózatok működési módját, a feladatok megosztását alapvetően meghatározza a fenntartó formája és részvételének aránya a hálózat működtetésében.

A hálózatban működő családi bölcsődéknek a telephelyekre külön-külön elkészített szakmai programon kívül a hálózatra vonatkozó szervezeti és működési szabállyal is rendelkeznie kell. A szervezeti és működési szabályzat elemei:

- a szolgáltatás alapadatai
- alapfeladatok, feladatellátás
- a hálózat gazdálkodása
- szervezeti felépítés (átlátható ábra, munkakörök, feladatkörök, jogkörök rögzítése)

- a hálózat működési rendjét meghatározó dokumentumok
- kártérítési kötelezettség
- belső ellenőrzés rendje
- a hálózat telephelyeinek használati rendje
- a hálózat felvételi rendje
- a hálózat alapellátáson túli szolgáltatásai (ha vannak)
- a hálózati munkát segítő közösségek
- munkaidő
- záró rendelkezések

8.2. A hálózatok legfontosabb funkciói

- Az egyes telephelyek egy szervezeti egységgé szervezése, fenntartásuk biztosítása.
- A hálózati gyermekellátás feladatainak és a minőségre vonatkozó elvárásoknak meghatározása.
- Az egyes családi bölcsődék működésének, szakmai támogatásának folyamatos biztosítása. Egymástól távol működő telephelyek ugyanazon szakmai háttérrel rendelkeznek, kistélepüléseken is megjelenhetnek a megbízható minőségű szolgáltatások.
- Team megbeszélések szervezése a szakmai jó gyakorlatok megosztására, az ellátást nyújtók kompetenciájának erősítése.
- Az adminisztratív terhek egy részének átvállalása a szolgáltatást nyújtóktól.
- Közös, költséghatékony tájékoztató/marketing tevékenység folytatása.
- Rugalmas gazdálkodás a tárgyi és a személyi feltételekkel, azok megosztása.
- Belső működési forogatókönyv kidolgozása (menedzsment), igényekhez igazodó kiegészítő szolgáltatások indítása.
- Törekvés a hozzáférhetőség növelésére, a hátrányos helyzetű gyermekek fogadásához kiegészítő források megszerzésére.
- Új munkahelyek teremtése (hálózati munkatársként olyan emberek is vállalkoznak az ellátásra, akik önállóan nem vállalnák a fenntartással és működtetéssel járó sokoldalú feladatokat).
- A tagok érdekképviselésének ellátása, kapcsolattartás más hálózatokkal, intézményekkel, szolgáltatást nyújtókkal, hivatalokkal.

8.3. A hálózati koordinátor

A hálózatba tartozó családi bölcsőde keretén belül dolgozó szolgáltatást nyújtó személyek munkájához a hálózati koordinátor nyújt folyamatos segítséget.

A három vagy négy telephelyet magába foglaló hálózatok esetén a koordinátori feladatokat a tagok közül bármelyik telephelyen dolgozó szolgáltatást nyújtó személy vagy a hálózatban más munkakörben foglalkoztatott személy is elláthatja. Ez a könnyítés a költséghatékony működést támogatja. Az öt vagy annál több tagot számláló családi bölcsőde hálózatokban egy fő koordinátor alkalmazása kötelező.

Ha a hálózati koordinátori munkakörben a szakmai irányítás, segítség feladatai nem igényelnek teljes munkaidőt, a koordinátor megbízható működtetési feladatokkal is. Ebben az esetben nagyon fontos a működtetői és a szakmai támogató feladatok elválasztása.

A hálózati koordinátor munkáját a fenntartó székhelyén vagy az egyik telephelyen működő családi bölcsőde által biztosított helyiségben is elláthatja, azzal, hogy rendszeres időközönként ellátogat minden telephelyre. Munkája végzéséhez szüksége lehet egy íróasztalra székekkel, a munkaértekezletre egy tárgyalóasztalra székekkel, telefonra, irattároló polcra/szekrényre, számítógépre/lap tóra internet hozzáféréssel, nyomtatóra.

A családi bölcsődei hálózatban dolgozó koordinátor a jogszabályban előírt tanfolyamot köteles elvégezni. A tanfolyamon túl csak akkor kell egyéb szakképesítéssel rendelkeznie, ha a fenntartó ezt előírja.

8.3.1. A hálózati koordinátortól elvárt kompetenciák:

- A csecsemőgondozás és gyermeknevelés szakterületének ismerete,
- A vonatkozó jogszabályi környezet ismerete,
- Szakmai igényesség és tudatosság,
- Digitális kompetencia,
- Szakmai program tervezése és alkalmazásának támogatása,
- A gyermeki szükségletekre építő környezet és bánásmód kialakítása,
- A nevelői tevékenység megfigyelése – reflexióra és önreflexióra való képesség,
- Kommunikáció, problémamegoldás, konfliktuskezelés (empátia, hitelesség, elfogadás),
- Szakmai együttműködés a külső partnerekkel,
- Szakmai önállóság, személyes felelősség a szervezetért.

8.3.2. A hálózati koordinátor feladatai

A koordinátor fő feladatkörei:

- az egyes telephelyeken folyó gyakorlati munka támogatása,
- az egyes családi bölcsődében dolgozók szakmai kompetenciái fejlődésének támogatása.

Az egyes telephelyeken folyó gyakorlati munka támogatása körébe tartozó feladatok:

1. A szolgáltatást nyújtó személy gondozási-nevelési tevékenységének támogatása, ezen belül:
 - Javaslatot tesz a gondozási-nevelési tevékenységekben a személyes idő biztosításának módjára.
 - Segíti a szolgáltatást nyújtó személyt a beszoktatási terv elkészítésében.
 - Ötletekkel gazdagítja a szolgáltatást nyújtó személy eszköztárát a gyermekek tevékenykedtetésére.
 - Tevékenységcsoportonként javasol tevékenységeket (ünnepek is ide tartoznak).
 - Észreveszi, ha valamelyik gondozási helyen új játékeszközöket, új tevékenységeket igényelnek a gyerekeknek.
 - Rendszeresen látogatja a hálózati tagokat és megfigyeli a gyermekeket.
 - Segíti a szolgáltatást nyújtó személyt a napirend rugalmasságának kezelésében.
 - Javaslatot tesz a környezet kialakítására, a terek elrendezésére, a berendezésre.
 - Segíti a szolgáltatást nyújtó személyt a gyermekek egyéni szükségleteinek feltérképezésében.
 - Indirekt módon mintát nyújt a szolgáltatást nyújtó személynek.
 - A szolgáltatást nyújtó személlyel együtt megfigyelési szempontokat dolgoz ki a gyermekek megfigyelésére.
2. A szolgáltatást nyújtó személy szülőkkal kapcsolatos munkájának támogatása, ezen belül:
 - Felkészíti a szolgáltatást nyújtó személyt a szülővel való kommunikációs helyzetekre.
 - Felkészíti a szolgáltatást nyújtó személyt a szülővel esetleg kialakuló konfliktusok megoldására.
 - Ötleteket ad arra, hogyan tud a szolgáltatást nyújtó személy programokat szervezni a szülőknél.
 - Ötleteket ad arra, hogyan tudja összekapcsolni a szolgáltatást nyújtó személy az ellátási helyet a családdal (pl.: hogyan ad információt a gyermekről).

A családi bölcsődén belüli munkakapcsolatok támogatása, ezen belül:

- A szolgáltatást nyújtó személy együttműködését, egymáshoz való viszonyát segíti.
- Tudatosítja a dolgozóknak a hálózat iránti felelősséget.

Az ellátást nyújtó személy szakmai kompetenciái fejlődésének segítéséhez kapcsolódó feladatok:

1. A szolgáltatást nyújtó személy kompetenciáinak közvetlen támogatása, erősítése, ezen belül:

- Segítő kapcsolatot alakít ki a szolgáltatást nyújtó személlyel.
- Játék, gondozás, napirend, sajátos nevelési igény stb. témákkal kapcsolatban segédanyagokat dolgoz ki (a gyermek megismerése).
- Segíti a szolgáltatást nyújtó személy együttműködési kompetenciáinak erősödését.
- Felkészíti a szolgáltatást nyújtó személyt a sajátos nevelési igényű gyermek felismerésére és jelzésére.
- Segíti a szolgáltatást nyújtó személyt a saját kompetenciahatárai megismerésében, megőrzésében.
- Felméri a szolgáltatást nyújtó személy kompetenciáit.
- Segíti a dolgozókat, hogy képesek legyenek a reflexióra és önreflexióra.
- Esetelemzéseket, szituációs gyakorlatokat kínál fel a gondozók által hozott problémahelyzetekkel kapcsolatban.
- Értékeli a szolgáltatást nyújtó személy munkáját és visszacsatolást ad.
- Felkészíti a szolgáltatást nyújtó személyt az érdekegyeztetési helyzetekre. (ellátási hely érdeke – szolgáltatást nyújtó személy érdeke – szülő érdeke)
- Megismeri a szolgáltatást nyújtó személy konfliktuskezelési technikáit és segíti azok erősödését.
- Kidolgozza a helyettesítés szempontjait.
- Figyelemmel kíséri a szolgáltatók részére szervezett továbbképzési lehetőségeket, a szakmai napok időpontjait és helyét.
- Megbeszélési lehetőséget biztosít a gondozók problémáinak feldolgozásához.

2. A szakmai munka minőségi garanciáinak kijelölése, ezen belül:

- Összegyűjti, meghatározza a megfelelés minimumait a szakmai munkában.
- Helyszíni látogatásain megfigyeléseket tesz.
- Kidolgozza a dolgozók kiválasztásának szempontjait.
- Részt vesz a telephely szakmai programjának előkészítésében (vázlatot ír, sablont készít).
- Javaslatot tesz a játékkészlet összeállítására.
- Kidolgozza a gondozási-nevelési munka dokumentálásának eszközeit.
- Segíti a hálózat munkáját bemutató anyagok, szakmai jelentések elkészítését, a szolgáltatás elterjesztését.

3. A koordinátor saját szakmai fejlődésére irányuló tevékenysége, ezen belül:

- Részt vesz a kötelező továbbképzéseken.

A „családi bölcsőde hálózat” működtetésének támogatásához kapcsolódó feladatok:

- A hálózatban a jogszabályi és a belső előírásoknak megfelelő tárgyi és személyi feltételek meglétének figyelemmel kísérése.
- Aktualizálja a kötelezően vezetendő nyilvántartásokat és a gyermekekkel kapcsolatos iratokat.
- Ellenőrzések során segíti az ellenőrzést végzők munkáját.

- Adatot szolgáltat a gyermekellátási statisztikai jelentésekhez.
- Megszervezi az ellátottak napi jelenlétének, illetve hiányzásának rögzítését a központi elektronikus nyilvántartási rendszerben legkésőbb igénybevételt követő nap 24 óráig.
- Tárgyhót követő hónap 5-éig az önellenőrzési időszak végéig a napi igényvételről szóló adatokat szükség szerint módosítja.
- Gondoskodik róla, hogy új megállapodás megkötése esetén az ellátott gyermek személyes adatai és az ellátás időtartama legkésőbb az igénybevétel első napját követő munkanap 24 óráig rögzítésre kerüljön.
- Ha az ellátás nem a határozott idő leteltével ér véget, gondoskodik az igénybevétel lezárásáról és arról, hogy a lezárás az ellátás megszűnését követő 24 óráig az elektronikus nyilvántartási rendszerben is megtörténjen.
- Számon tartja a családi bölcsőde keretén belül dolgozók egészségügyi kiskönyve érvényességének lejártát (egy év), figyelmezteti az esedékes orvosi vizsgálatra.
- A saját otthonban működő családi bölcsődénél a közös háztartásban élők háziorvosi igazolásának érvényességét (egy év) figyelemmel kíséri.
- A továbbképzésre kötelezettek esetében éves továbbképzési tervet készít.
- Haladéktalanul jelzi a működtetőnek a hálózatban bekövetkező változásokat, hogy a fenntartó meghozhassa a szükséges döntéseket. Ezek a nyilvántartás adatait érintő változások mellett lehetnek olyanok, melyek nem érintik a nyilvántartott adatokat, de a működés szempontjából lényegesek: pl. személyi, tárgyi feltételek, ellátási szerződés, szakmai program lényeges módosítása.
- Családi bölcsőde telephely megszűnése esetén határidőket tartva tájékoztatja az ellátást igénybe vevőket, a segíti a fenntartó ilyen esetre előírt feladatainak teljesítését.
- A hálózati eredmények összegzésével segíti a fenntartót a szakmai munka eredményességének, a szakmai program végrehajtásának éves értékelésében

8.3.3. A koordinátori munkakör sajátosságai

A hálózati koordinátor személyének kiválasztásakor és munkaidejének meghatározásakor nagyon sok szempontot kell mérlegelni. Ilyen szempont elsődlegesen a családi bölcsődék száma, a telephelyek földrajzi elhelyezkedése (egy telephelyen működnek az ellátások vagy egymástól nagy távolságra, különböző telephelyeken), a koordinátor bérére fordítható források, az egyes telephelyeken dolgozók önállósága, szakmai képzettsége.

A három vagy négy telephellyel működő hálózatok a hálózatban egyébként is munkát vállaló (működtető, helyettes, tanfolyami végzettséggel rendelkező helyettes, segítő, stb.) munkatársak közül választhatják ki a koordinátort. Kiválasztási szempont lehet:

- kik azok a munkatársak, akik rendelkeznek szabad kapacitással a többletfeladatok elvégzésére,
- hány munkaóra szükséges a feladatok ellátásához,
- van-e olyan szolgáltatást nyújtó személy, akinek a tudása, emberi kvalitásai alapján alkalmas a koordinátori feladatok ellátására.

Az öt vagy annál több telephellyel működő hálózatokban a koordinátor már nem vehet részt közvetlen gyermekellátásban, ebben az esetben önálló munkakör.

9. A családi bölcsőde létesítését és működését szabályozó legfontosabb jogszabályok jegyzéke

- *1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról*
- *1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról*
- *257/2000. (XII.26.) Korm. rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról*
- *328/2011. (XII.29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról*
- *369/2013. (X.24.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről*
- *15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről*

A tájékoztató alapjául szolgáló szakmai anyag a
Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.
EFOP-3.1.1-14-2015-00001 sz.
Kisgyermekkorai nevelés támogatása c. kiemelt projekt keretében készült

EFOP-3.1.1-14-2015-00001 kiemelt projekt

Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.
Székhely: 1134 Budapest, Tüzér u. 33-35.
Levelezési cím: 1134 Budapest, Tüzér u. 33-35.

E-mail: efop311info@csbo.hu

Honlap: www.efop311.hu